

Nr. 217 - 14. NOVEMBER 1998

Ungmannafelagið Virkið á San di. Hugskotið um at stovna felagið birtist umboð á sluppini Florence uppi undir Íslandi í 1923

Eli Hentze

Stuttligt tykir mær, at tankin at stovnsa ungmannafelag er sprottin umboð á slupp á fjarum fiskileiðum, har hesir sjógarpar baldust. Dávir hjá Kitty var tá 24 og Kristian hjá Óla 19 ára gamal. Hesir báðir ungu menn vóru teir, ið undan gingu. Hinir eldru blandaðu seg ikki uppi.

Um heystið sama ár verður so boðað til fundar. Fundarboðini blivu givin í dansinum á Reynatúgvu. Fyrsti fundurin, stovningardagurin, varð hildin á Reynatúgvu 11. november 1923. Skemtliga søgan hjá M. A. Winther, Orrustan í Klandurskoti, varð lisen. Fundurin, ið bert var fyri mannfólk, harav orðið ungmannafelag, helt, at føroyski dansurin ikki hevði bestu umstøður, at lítið skil var á dansinum. Hans Hendrik á Heyggi og Niels Jacob hjá Litla Óla fingtu til uppgávu at bøta um óskilið. Væl gekk, dansurin bleiv nógv betri. Harafturat bleiv ungmannafelagið navngivið, og kom at eita Virkið, og ber í dag sama navn.

Sjónleikurin, hornasteinurin í felagnum

At ungmannafelagið bert var fyri menn vardi ikki leingi. Tá ið skipast skuldi fyrri tiltøkum var eyðsýnt, at brúk var fyri konufólkunum. Frá felagsins upphavi bleiv sjónleikur spældur. Tey mongu fyrstu árin varð hildið til á Reynatúgvu, ið Jógván Krog átti. Árið eftir stovnanina varð fyrsti sjónleikur leikur. Vár kallaðið leikurin, ið Símun av Skarði skrivaði. Innkomni peningurin bleiv brúktur at keypa felagnum eitt radiotól, ið bleiv sett upp í skúlanum. Leikararnir vóru hesir: Niels Jacob hjá Litla Óla var Ólavur Bóni. Hansina hjá Mouritsi var Anna, kona bóndan. Sigurd á Teigunum var Haraldur, sonur teirra. Nella var Sigrid, dóttir teirra. Jacobina á Klovannum

Ungmannafelagið Virkið 75 ára føðingardag

Tað var Dávir hjá Kitty, ið kom við hugskotinum at stovna ungmannafelag heima á Sandi. Hetta var umboð á sluppini Florence uppi undir Íslandi í 1923. Fleiri heimasandsmenn umframt Dáva vóru við: Jógván hjá Tummasi, Hans Andrias í Miðstovuni, Klæmint í Vørutoft, Kristian í Koytu, Jóanes í Klingrutagarði, Dia hjá Hanusi og Kristian hjá Óla.

var Marin, arbeidskonan. Edvard Hjalte var Hanus, træsmiður. Pól undir Skarði var Sjúður av Toftum. Petur í Koytugarði var Stina. Og hóast umstøðurnar at leika sjónleik á Reynatúgvu vóru út at lagi ringar, varð sjónleikur leiktur nærmum á hvørjum ári. Fyrsti leikurin í tí nýggja ungmannafelagshúsinum, ið stóð liðugt í 1953, varð leiktur árið eftir. Høvdingar hittast kallaðist leikurin. Avgjørt varð at fara til Havnar við leikunum, ið tværreisur megnaði at undirhalda einum fullsettum Sjónleikarhúsi. Inntøkan av leikinum var stór, knappar 20.000 kr.

Nógvar fundarvirkssemi á Reynatúgvu

Í felagsins ungu døgum vóru regluligir fundir hildin eina ferð um vikuna, friggjakvøld, ta tíðina mennirnir vóru heima frá október til februar mánað. Tá hevði felagið eitt blað, ið limirnir upp á skift høvdu heim til húsa at skriva í, sum síðani skuldi lesast upp á komandi fundi, helst av skrivaranum sjálvum. Hetta bókmentliga framtak bleiv álágt limunum. Ikki minst søgan um ta álvarsomu hending, ið fór fram vestan fyri Sandoyinna hin 14. mars 1940, er rørende og livandi. Illveður varð brostið á, og triggir bátar vóru ikki

komnir aftur at landi: Føroyingurin, Vesturfarið og Riddarin. Um hesa hending bleiv skrivað í blaðið, nøvnini á teimum, ið vóru til útróðrar henda dag, blivu broytt. Livandi og hugvekjandi varð greitt frá hesi hending, ið nærum hevði kostað Sands bygd tjúgu mannlív. 10 ár seinni, skuldi tað vísa seg at havsins til tjúgu náðileysa náttur var náðileys. Eisini framhaldssøgur blivu lisen, og ikki minst bókurnar hjá Strømberg, ið Mortan í Skála so meistarliga las á donskum máli. Sungið bleiv úr Føroya Fólks Songbók, og kjakfundir hildnir av og á. Fólk aðrastaðir frá blivu biðin at luttaka, men aldri bleiv politikkur viðgjørdur. Tað var bannað at tosa politikk á fundum, ið ungmannafelagið skipaði fyri

Tað var stóri dreymurin - at sleppa í veitslu

Og so vóru tað veitslurnar. Hildnar sunnudag fyri ikki at bróta halgidagslógina. Tað var dreymurin, sigur ein eldri kona, fyrrverandi formaður og virkin í felagnum í nógv harrans ár, fyri mær. Tá ið føðingardagsuríð hevði sligið 14, kundi man gerast limur og harvið sleppa í veitslu. Aðrenn Losjan bleiv bygd fyrst í 30'unum varð borðhaldið í skúlanum og dansurin á

Reynatúgvu. Ónossligt var ofta at ganga tann langa teinin frá Losjuni norður á Reynatúgvu. Tá høvdu vit dansiskógvar við. Høvdu teir í lummanum. Uttan iva hevur henda gonga havt sína sjarmu í myrkrinum, tí myrkt var. Veitslan hevur altíð verið hildin mitt í november. Væl og virðiliga friggjarmyrkt og lagamanni í myrkrinum, ið goymir tað dulda og ósædda. Men fyrri ikki at lata kærleikstilvildina ráða fult og heilt í myrkrinum, var tað í 40'unum og nakað inn í 50'ini vanligt at para veitslufólk. Hetta óansæð, um tú var giftur ella ei. Og so var tað upp til lagnuna, sigur hon smilandi, og minnst aftur fyrstu ferð, hvussu spennandi tað var. Hon bleiv parað saman við einum, ið tibetur dugdi væl at dansa, leggur hon afturat. Og treyðugt so, onkur fann saman upp á henda mátan, og giftist seinni.

Undir krígunum stóð ikki alt ov væl til við mati, so tá læt hvør maður eitt stykki av kjóti. Bøndurnar lótu eplir. Eitt hvør breyð og kaku skuldi hvør sær eisini av við. Bestið varð avheintað kvøldið fyrri. Gingið varð í húsin við baljum at fáa bestið. Og so varð farið í veitslu við knívi og gaffli í lummanum. Hetta at læna bestið bleiv eisini brúkt

væl aftan á kríggið.

Klæmint hjá Nielsi dugdi væl at dansa eingilskdans

Sum nevnt omanfyri, so var eitt av málunum á skrání stovningardagin: dansurin. Veturin 1925-26 bleiv heitt á eldri fólk um at hjálpa til at dansa dansispøluni, og fólk hildu seg ikki aftur. Henda traditión hevur verið hildin víðlíka øll árin, og er enn virkandi. Hon greiðir frá, at dansur var bæði sunnudag og mikudag. Bæði føroyskur og eingilskur dansur, mikudag tó næstan bara eingilskur, og henda skipanin gjørdi, at hvørgin partur bleiv trokaður av rókini, pláss var fyri bæði tí føroyska og tí eingilska. Eingilskdansurin fekk ordiliga fótin fyrri seg, meðan eitt danskt læknar var á Sandi. Hon undirvísti í doktorahúsum. Serliga vóru tað Klæmint hjá Nielsi og Evald á Breiðateig og Fridrikka, ið dugdu væl at dansa. Tey skuldu vísa fyrri hinum, hvussu man gjørdi, sigur hon.

Ungmannafelagshús í 1953

Síðst í 40'unum byrjar prátið um at byggja eitt ungmannafelagshús. Krog orkaði ikki meiri at hava Reynatúgvu, og hon bleiv seld. Hetta hús, ið hevði verið karmur um mentanarlívið í

bygdini. Á hesum stað goymast ótaldar og taldar søgur. Ein, og eg kann ikki lata vera við at fortelja hana í hesum fullveldistíðum, er søgan um politiskan fund hildin á Reynatúgvu. Jóanes bóndi og Andras Samuelsen vóru politisku gestirnir umboðandi tjóðskapar og sambandsleiðina, einastu politisku rættningar tá í tíðini. Ljós var sum vera man onki, men lævarin í bygdini, ið var sera hugaður tjóðskaparmaður, hevði bjartalýsandi lampu við á fundin, og hon lýsti sjálvandi so leingi, sum Jóanes bóndi tosaði tjóðskapartos, men tá ið Andras trein á pallin, tók lævarin lampuna og fór, eftir sótu áhoyrarar og Andras í myrkri. Men tað bar ikki til, og tiskil nýddist verfaðir læraran, ið var ivrigur sambandsmaður, at kasta ljós á Andras. Sum eitt kuriosum kann leggjast afturat, at núverandi lögtingsmaður fyri Tjóðveldisflokkinn á tingi, Páll á Reynatúgvu, traðkaði sínar barnaskógvar í hesum sama húsi. Kanska andi bóndans og ljós lærarans hava ávirkað sinnið, hvør veit??

Farið verður undir byggingina av ungmannafelagshúsi síðst í 40'unum. Hvør maður tók spaka í hond og hjálpti til. Alt arbeiðið sjálvboðið.

greinin endar á síðu 28

